

1. Vroeger

Truus

Karel is hier gebore

Connie

wij hadden ook altijd beeste

Truus

dit is de oude boerderij hier van van zijn kant uit

Connie

mijn vader is eigenlijk metselaar

Truus

en achtentwintig jaar gelede nee jawel achtentwintig jaar gelede zijn hier de koeie vertrokke

Connie

maar we hadde ook altijd beesten

Truus

en hebbe wij omgeschakeld naar zeuge toe

Connie

huisdiere

Truus

er moest altijd gewerrekt worde

Connie

maar pa, die plande het zo in dat er in de vakanties altijd wel werk was

Truus

want eh, een boerderij is altijd werk, hè

Connie

voor iedereen was dat zo

Truus

Karel komt uit een nest van tien kindere

Connie

en ja het vertier in het dorp

Truus

ja, tien kindere

Connie
was de wandelclub en de voetbalclub

Truus
dus ga maar na

Connie
en da was 't

Truus
en d'r was niks

Connie
't was normaal da dat je da er in de vakantie gewerrekt moest worde

Truus
en d'r moet toch geëte worde

Connie
dus d'r moet gewerrekt worde

Truus
dus zegt de vader

Connie/Truus
biete rooie, aardappels pote

Truus
en alles met de hand, hè

Connie
toen was het niet zo met machines

Truus
toen hadden ze een paard en kar

Connie
toen 'k klein was

Truus
maar ze zijn nooit niks te kort gekome

Connie
maar 't was wel altijd werreke

Truus
maar hadde ze eiere konde ze verkope

Connie

hadde ze melk da da konde ze verkope, hè

Truus

al rond het huis da bracht ook allemaal wa op
ja dat deed z'n moeder er allemaal nog bij, hè

Connie

as ik daar nou nog aan denk
da 'k hier kwam
bij Fons op de boerderij
moe 'k er wel om lache
da was zo'ne batterij
en da moeste met de hand eiere rape
maar die kippe kwame wel 's los
en in 't begin ston ik al te gille waaaaah
ik durfde ze niet te pakke

Truus

'k was dolgelukkig
'k liep heul de dag achter 'm an
von 't praachtig
heb er echt van genote zo die eerste tijd da we hier zate
ja joh je hebt 'n eigen huis

Connie

ge weet nog niet wa ge bent

Truus

eindelijk 'n eige gezinneke

Connie

tja wij zage da hier wel zitte

Truus

en we hebben het altijd met plezier gedaan

Connie

omdat wij toch zo dicht bij de beesten staan, hè

2. Koeien en geiten

Connie

maar koeie vin ik zelf nog veuls mooier as varkens

Truus

teneerste blijve die veul langer op 't bedrijf

Connie

die ken dallemaal bij naam

Truus

d'r waren erbij

Connie

Kathinka bijvoorbeeld

Truus

die liep al joare kreupel

Connie

d'r was gewoon niks meer an te doen

Truus

die was gwoon verslete

Connie

maar toch

Truus

ja

Connie

en as ge die allemaal uit de wei gingt hale

Truus

die sjokte as loatste

Connie

da sjokte zomaar achterheen

Truus

maar ja, we moesten een keuze make

Connie

een miljoen d'rin steke was gewoon veuls te veul voor ons

Truus

da ging gewoon nie

Connie
maar geite da eh

Truus
da da wille wij niet

Connie
nee een geit spreekt mij niet an

Truus
nee dat zegt mij helemaal niks

Connie
ik vin ze stinke

Truus
en de melk vink nie lekker

Connie
en eh ja

Truus
als wij ons eige hier alletwee over heen hadde kunne zette

Connie
dan hadde wij hier geite gehad

Truus
dan ware we nog steeds samen geweest, Karel en ik

Connie
maar ge moet wel natuurlijk wel een gevoel hebbe voor de beste die d'r zijn

Truus
want anders kunt ge d'r beter nie an beginne

3. Koor

Vijftig miljoen jaar
zijn wij zwijnen
reeds op deze aarde
overal zijn wij
geen werelddeel, geen land
is zonder varkens
wij kennen geen grenzen
barrières lopen we omver
zwemmen zeeën over

Zesendertig miljoen jaren later
zagen wij de mens ontstaan
van binnen zoals wij
aderen organen zenuwbanen
kanalen voor de spijsvertering
maar van buiten van een godgelijke schoonheid
zwart bruin blank als wij
maar fier rechtop en soepel glad
niet louter schrander zoals wij
niet louter sprekend zoals wij
in zesentwintig knorren
maar met zesentwintig klanken talen makend
van nature zo in staat
tot analyses en reflecties
de natuur te cultiveren

Wij varkens, onder de zwijnen horend
tot uitverkoren stammen
besloten negenduizend jaar geleden
in het stroomgebied van Eufraat en van Tigris
ons in dienst te stellen
van deze godgelijke mens
ons in zijn stal te vestigen
om in spek en vlees te groeien
om na het ritueel der slacht
door te mens te worden opgegeten
om zo mens te worden
zo de mens te maken
tot een hoger varken

4. Varkens zijn het

Connie

'k hou van varkens, ja

Truus

vooral de bigge, ja

Connie

ja, da da zijn we gewoon altijd bij, as ze gebore worde

Truus

ja da was gewoon gigantisch

Connie

dan heb ik altijd zoiets van eh, da me eige bevalling beleef ik dan weer

Truus

ja, heel raar

Connie

da gevoel

Truus

da die die spanning

Connie

alleen die reuk al

Truus

jaja, dat ruikt zo anders, hè

Connie

ja, ha, naar slijm

Truus

en naar vers bloed

Connie

enenen ja da's echt nieuw leve

Truus

kwee nie da ge zelf kindere hed

Connie

maar as 'n baby pas geboren is

Truus

die ruikt ook da da

Connie

das een reuk die die die krijde nooit meer terug

Truus

nou en die reuk die hong er dan ook als de zeuge gebigd ham

Connie

en een dag later zeg maar is er die reuk al nie

Truus

en die spanning is er ook al nie meer

Connie

gewoon net net da moment

Truus

ja we hebben 't altijd met veul plezier gedaan

Connie

want ik vergeet nooit meer toen hier met die varkenspest

Truus

toen moesten er biggen afgespote worde

Connie

en dan zijn wij mensen zo klein, hè

Truus

je staat toch te huilen om de hoek van de boerderij

Connie

ook als veearts zijnde

Truus

da's voor hem ok geen kleintje

Connie

snapde

Truus

dan voelde pas hoe klein da ge bent

Connie

ik denk da'k 't zo goed zeg

Truus

en 't is 'n intelligent dier, hé

Connie
we hebben 's 'n ander soort varke gehad

Truus
die hadde donkerbruine oge en zo'n zwart randje

Connie
da ware pittige dames

Truus
as ze ook maar erregens d'r uit konde

Connie
die konde nie tegenhoude met 'n stuk hek of zo

Truus
daar zouwe ze toch proberen om erdoorheen te komen of zo

Connie
net as 'n wild zwijn

Truus
die lope gewoon door

Connie
maar die wij gewoon in de box hebbe, die zijn een stuk rustiger ras

Truus
da's dan fijner voor jezelf om mee te werreke

Connie
die kan je gewoon leren in de stal wa ze moete doen

Truus
die kenden Karel heel goed, Karel die had een schop bij en daar stuurde die ze helemaal mee

Connie
als hij ze hier rechts langs rechts langs de hoofd houdt

Truus
gaat het varken links

Connie
en andersomkrekeender

Truus
daar stuurde die ze mee, en da beeld voor mij is ook, da hij die dinge dan zo doet, hè, want wou ik 0n zeug tegen houde, da luk me nie, hè

Connie

nee natuurlijk nie, want jij heb geen kracht

Truus

die zijn sterk, daar komde nie in de buurt

Connie

en bij die beer al helemaal nie

Truus

nee, nee, die zijn d'rbij, das nie zo'n schattig varken, hoor

Connie

dan kome ze nie om een kusje te geve

Truus

maar om te bijten of te slaan

Connie

die slaan altijd met de tande

Truus

die slaan je door de benen heen als je nie uitkijkt

Connie

we hebben 'n keer meegemaakt

Truus

da twee bere met elkaar gevochten hadde

Connie

en dan wint 'r een, hè

Truus

en de ander is dood

Connie

da's net ook as in 't wild beesten of twee manne met elkaar vechte

Truus

nee

Connie

ja

Truus

nee

Connie
maar bij 'n beer gaat er dan een dood

Truus
in het wild ok niet, daar gaat er eentje weg

Connie
maar in de stal is da nie meer

Truus
nee die kunne nie vluchte, die hebbe niet geleerd te vluchte, in de natuur da moe je je van eigens toegeve, as je'm nie aankunt, dan ren je weg

Connie
in de stal hebbe die bere al die tijd elkaar gezien

Truus
en as die toevallig bij mekaar kome, dan worde ze zo kwaad op elkaar

Connie
en dan geve ze nie op, dan mot er een dood

Truus
of d'r gaat er eentje zo van de stress dood

Connie
't is ook allemaal opgefokt om binne te houden, hè

Truus
er zijn ok mense die zegge, maar jaag dan alles buite

Connie
maar zo werrek da nie, als je alle varkens en koeien en kippe loslaat in Nederland

Truus
da zou 'ramp zijn

Connie
de mense kunne we nog nie eens loslate in Nederland

Truus
das 't enige goeie van die regeling nu

Connie
da die boxe weg moete

Truus

da de zeuge meer los moete

Connie

da ze meer ruimte krijge

Truus

de zeug staat de hele dag in 'n box van zestig breed bij twee meter lang

Connie

ik heb da nooit prettig gevonde, maar vroeger werde die diere allemaal, ja, tegelijk gevoerd

Truus

en ha je heel erg 'n rangorde

Connie

nou zijn zeuge heel erg gemeen

Truus

da ze bij mekaar gewoon stukken uit de kont bijte

Connie

as die zegt 'k wil daar eten en een lagere in de rangorde die staat daar

Truus

en gaat nie opzij

Connie

is 't van hammgg

Truus

bijt zo 'n stuk uit de klink van de kont

Connie

en dan was 't makkelijker om ze op deze manier te houde, in die boxe

Truus

die pikorde blijft natuurlijk nou ok

Connie

maar d'r is nu meer vluchtmogelijkhede voor de diere

Truus

en ze kunne individueel gevoerd worden

Connie

computer gestuurd

Truus

dus dat ' stuk voordeel van de techniek

Connie

ze zate gewoon krap

Truus

maar d'r zijn geen andere mogelijkheden

Connie

dus dan daar werrekde mee

Truus

jij doet ook dingen die je nie zo graag doet

Connie

die toch moeten om aan je kost te kunne komen

Truus

nou en da was d'r eentje van

Connie

maar nu moet er naar gezocht worde

Truus

en nu kome die mogelijkheden wel

Connie

zo gauw men verplicht wordt tot iets

Truus

wordt men inventief

5. Koor

Volken verhalen
dat het varken stamt van de mens
Een man dronk veel palmwijn
kreeg erge honger
at alles op wat hij vond
bamboespruiten, jonge twijgen,
eikels, noten, dode muizen
zelfs zijn eigen stront
zo veel dat hij barstte
Zijn broer vond daags daarna het lijk
met maden overdekt
de tweede dag waren dat biggen
de derde dag volwassen varkens

Een man viel uit een palmboom
op zijn ballen
die zwollen op
Hij viel in een diepe slaap
zijn ballen werden groter
tot ze openbarstten
en uit elke teelbal
kwamen vijf biggen

Volken verheffen ook
varkens tot mensen
In een ver en tropisch land
loopt de jonge vrouw
die voor het eerst bevallen gaat
het oerwoud in
een groepje vrouwen volgt haar
elk met een hoogdrachtige zeug
en stelt zich
in een wijde cirkel om haar op
Eenmaal geboren
slaat de jonge moeder
haar eerstgeborene
met het hoofd tegen een rots
dood
dan laten de vrouwen de zeugen los
Van de snelste zeug
die het kind verorbert heeft
neemt de stam de sterkste big
voortaan door de jonge vrouw gezoogd
als volwassen lid
in de stam op
Hoe groter en mooier dit varken
hoe begerenswaardiger de moeder voor de krijgers

6. Een schone dood

Truus

vroeger, hé, de eerste keer slachte, da je thuis zelf een varreke hield

Connie

da werd dan apart gezet

Truus

da werd dan gewoon geslacht

Connie

nou da von 'k indrukwekkend

Truus

'kheb da nie as naar ervare, nee

Connie

nee

Truus

nee

Connie

'k denk da je da ook wel leert, om die grens te trekke

Truus

van leven of dood, ja

Connie

as ik van 'n zeug vermoedt dat ze drachtprobleme krijgt

Truus

't been bijvoorbeeld werrekt nie sterk genoeg meer

Connie

dan neem ik liever de beslissing voordat ze d'r mee gaat sukkelen om d'r naar 't slachthuis te late brenge

Truus

enerzijds wilde ge da dier leed besparen

Connie

en anderzijds beurde dan natuurlijk ok meer

Truus

ok as 'n dier ziek is en toch nie meer voor menselijke consumptie geschikt

Connie

dan he' k er geen probleem mee om tege de dierenarts te zegge

Truus

spuut 'm maar snel dood

Connie

op 'n gegeve moment zal ie toch nie meer kunnen eten of drinken, hè

Truus

god 't lijkt wel of we 't over euthanasie hebbe

Connie

'k heb wel eens tegen de dierenarts gezegd, tege de tijd da ik eh denk eh aan euthanasie, vraag 'k aan jou ook zo'n flesje

Truus

op zich is da nie zo'n eh vervelende ingreep

Connie

ze doen gewoon met 'n lange naald in 'n bloedvat een beetje [zucht] spul

Truus

en dan komt er 'n acute hartstilstand

Connie

das op zich nie zo akelig, hoor

Truus

met 'n hond zou je zegge

Connie

hij mag zo lang blijven as 't enigszins kan

Truus

maar 'n hond die hejje om as gezelschapsdier

Connie

terwijl 'n varke toch 'n produktiedier is

Truus

daar hebbe wij 'n produktiedier van gemaakt

Connie

'n koe is ok om melk te produceren, hè

Truus

die is d'r ook nie om alleen in de wei te lope

Connie

al zegge ze nou van wel

Truus

maar met dat doodspuite van de bigge met de varkenspest, enkel omdat ze nie van 't bedrijf af mochten en ze toch hardstikke gezond ware

Connie

ja, rationeel zeg je, as die dieren toch nie voor menselijke consumptie moge zijn, want daar doe je 't uiteindelijk toch voor, hè

Truus

dan kujje zo'n biggetje net zo goed met tien dage doodspuite dan da je 'm gaat voeren en 'm eerst tien weke laat worden en 'm dan toch gaat vernietige

Connie

dan hebben ze dus nergens voor gediend

Truus

kijk, as ze bij ons weg ginge, gingen ze wel weg om dus gewoon voor mense voor voedsel te dienen, hè

Connie

das toch wa anders dan da ze naar de verbrandingsoven gaan, hè

7. Een vuile dood

Connie

nee, bij ons werde de bigge niet doodgespoten, hè, bij ons ginge alle varrekens d'r aan. 'k wee nog, 't was 'n zaterdag, veertien juni was 't, tegen twaalve komt Fons van achtere, de varkens zijn ziek. 't is raar, zegt ie, 't is maar één hok, tien varkens zijn ziek, in de rest van de cel is niks te zien...

toch de dierenarts maar gebeld, hè. nou niet meteen het ergste denken, hè, zegt die, hier in de streek hebbe we het nie, 'k kom maandag toch de zeugen ente, dan kijk ik ook wel eve naar da hok...

de volgende dag is 't vaderdag, belt Henk, Fons z'n broer, hij wil Fons hebbe, 'k zeg, 't is vaderdag, hij mag uitslape, roep 'm nou maar, zegt ie, 'k zeg, wat is d'r zo dringend dat ie nie mag uitslape, 'k heb de varkens ziek, zegt-ie...

anderendaags lijken onze varkens weer wat op te knappe, de dierenarts komt altijd voor de middag, vandaag dus nie, gebeld, vanmiddag komt ie, ook 's middags komt ie nie, weer gebeld, kan 't tot morgen wachten, ja. 's avonds de telefoon, Henk, Fons z'n broer, bij hem is 't de pest...

de volgende ochtend om kwart over acht belt de rvv, ze wille kome, maar jullie ware d'r de vorige week toch al en toen zeide jullie dat het nie verder hoefde. nee, mevrouw, maar u bent contactbedrijf. is de dierenarts op een bedrijf geweest waar een paar dage d'rna de pest uitbrak en die dag is ie ook bij ons geweest om te ente. en ja hoor, nakijke, precies da ene hok. meteen 'm gebeld, die komt meteen, hij denkt ook dat 't pest is, er worde d'r vijf doodgemaakt en naar Lelystad gebracht...

opeens denk ik, o god, Fons is een paar dage d'rna bij Henk geweest om te helpe, hij heeft het vast naar Henk toe gebracht...

iedereen in 'n straal van één kilometer moet geruimd als 't positief is, de buurt moet gebeld, das das 'n opgave, maar ik doe 't zelf...

anderendaags is 't al maar wachten, om vijf uur in de middag wordt er gebeld en ja, 't is pest...

nou, we klappe finaal dicht, hè, weer de buurt gebeld, dan pas wordt er gehuild, as as 'k 't vertel, elke keer gehuild...

't gaat snel allemaal, snel, al om half acht staat het taxatieteam er al, om één uur 's nachts vertrekke ze, we moete naar bed, we moete naar bed, morgen is 't een zware dag en daar ligge we...

om tien uur komen ze: de aid, ongediertebestrijding, ontsmetters, bloedtappers, traceringsdienst, laadploeg. het apparaat komt de plaats oprijde, de executiewage, 'k begin helemaal te trille, over m'n hele lijf. de kraan komt er aan, de wagens voor de kadavers, 't is 'n heel circus, 't is echt een overval, overal lopen ze rond, in witte pakken, zomaar door ons bedrijf, ze zitten aan onze varkens. ze zitten aan onze varkens, vreemd...

ze nemen ons mee naar binne, in huis, ze moeten alles wete, waar we geweest zijn... Fons is ook nog bij Nelly geweest, z'n zus, in de Vredepeel, dode varkens uit de stal halen omdat de ventilator was

uitgevallen en 'n broer van d'r man was daar ook bij en die heeft 'n mesterij in Castenray, o god, die moete nu ok geruimd, maar da zijn mesterijen, die zouden toch worden opgekocht...
tegen één uur begint de executiewage, we gaan maar 't huis in voorvoorvoor de eerste varkens d'rin gaan, de gordijne dicht, anders zien we 't nog, maar ge hoort ze toch schreeuwe...
we zitte maar te stare, maar na anderhalf uur rake we d'raan gewend, aan 't geluid, we gaan weer naar buiten, de zeuge zijn allemaal al weg, dat doet 't meeste pijn, dat is toch je levenswerk wat in een mum van tijd weg is. je praat wat met de mense die d'r allemaal zijn, d'r zijn d'rbij die 't zelf echt beu zijn, d'r zijn d'r zelfs bij die zelf geruimd zijn, ze wete precies wa d'r door je heen gaat...
je loopt de zeugenstal op, helemaal leeg. en dan wordt er weer gehuild...
we krijgen ete van ze, we zitte met z'n allen op de stoep, wel twintig man. 't gaat allemaal soepel, 't loopt allemaal gesmeerd...
laat in de avond is alles klaar, alle apparaten zijn ontsmet, alleen in de stal zijn de ontsmetters nog bezig. dan komen ze naar buite gerend, d'r liggen nog varkens in de stal, d'r ligt nog een hok, vergeten, over 't hoofd gezien...
de destructiewagen en de kraan zijn al weg, die moete worde teruggehaald...
't is midden in de nacht voor alles nagespoeld is en ze allemaal weg zijn, 't bedrijf is leeg, links en rechts allenig nog spullen die die nou niet meer nodig zijn...

8. Koor

Rein zijn wij
al zoelen wij in modder
en schuren wij langs harshout
tegen teken en insecten
wij scheiden strikt
de ligplaats van de mestplaats

Reinigers zijn wij
wij liepen in vroeger tijden
vrij door dorp en stad
vraten alles
wat de mens achter zich liet
zijn etensresten
zijn overschotten van de oogst
al wat hij van de dieren die hij eet niet at
wij aten graag zijn stront
en tot hij met een muur zijn kerkhof af ging scheiden
ruimden wij wroetende zijn lijk

Maar de godgelijke mens
zagen wij degenereren
door heerszucht en hebzucht
hij sloot ons op in hokken
in stallen zonder licht
één stap naar voren
één stap naar achteren
onthield ons voortaan
het heerlijkste van de natuur
de zalige vrucht van de eik
onthoudt ons
uit angst dat de pest ons zal treffen
de rest van zijn maaltijd
zijn oogstoverschot
en zijn stront

Met miljoenen zijn wij
in duizenden stallen
op zanderige grond
geen reinigers meer maar vervuilers
geen ruimers van stronthopen meer
maar van een geweldige strontberg de scheppers
twintig miljard kilo mest in een jaar
in Nederland
de stikstof en fosfor die vruchtbaarheid schiep
vergiftigt het water van vennen
laat bomen verzuren en sterven

9. Het welzijn der dieren

Connie

da gezegd wordt d'r moet meer ruimte zijn, da zien we nu zelf ook wel

Truus

vroeger hadde we d'r nie zo'n erg in, daar moeten andere mense je 'n keer, ja, op het hart drukke, da da wel moet, hè

Connie

we hadde hokken, en daar zate ze dan gewoon in

Truus

en de eerste zes weke gaat 't ook wel

Connie

maar ja, als ge naar 'n pretpark gaat en ge staat daar zo dicht op elkaar in de rij

Truus

dan krijgde 't ok wel 's ooit benauwd

Connie

maar nu hebbe wij de overstap gemaakt om nie tien bigge bij elkaar te doen, maar honderd bigge bij elkaar

Truus

dan speule ze veel meer door die stallen en zo, en da is ok weer mooi om te zien, hé, en ja, ze hebben ook amaal wel weer 's een hoekje nodig waar ze zich terug kunne trekke, da is bij mensen eigenlijk precies 'tzelfde, hè

Connie

nou, as 't hier binnen effe nie botert, met een van de mannen, dan ben ik naar achtere, om m'n hoofd tot stilstand te krijge

Truus

'k ben heul heul ik heb heel veel fantasie, hè, en as ik dan in de varkenskooi kwam, dan kwam da helemaal tot uiting

Connie

en in de varkenskooi is 't zo, daar doede oe werk, en ondertussen is oe hoofd leeg, nou en dan is 't na een uur hejik gewoon mijn goeie zin weer terug

Truus

dan viel me ook niemand lastig met me gedachte. we hadde nie alleen de vrijheid van doen, maar ook de vrijheid in ons hoofd, maar nou heb ik da nie meer en ook da mis ik

Connie

't is wel zo da je inziet da je nie steeds de lat hoger kunt blijve legge voor de diere, hè

Truus

meer liters melk bij 'n koe, meer vlees tegen lagere kosten bij 'n varken, meer eieren bij 'n kip op een kleiner hoekje

Connie

eh, d'r is 'n breekpunt, hè, maar waar ligt da punt, hè, da je zegt, zo is 't wel goed, hè

Truus

nee, 'k vind, nee, 'k vind 't toch niet echt wreed. as da varken dus, as as as 'n dier zich nie goed voelt, hè, dan zal ie zich da toch an zijn gedrag of iets late zien, hè

Connie

't feit da die diere dus toch gewoon groeie wil toch zegge da ze 't zo verschrikkelijk slecht nie hebben, hè, 'n mens die nie in z'n hum is, die is ok nie meer produktief, terwijl de dieren nu wel produktief zijn, dan is 't toch nie da 't echt slecht is

Truus

'n 'n 'n dier en 'n plant is toch altijd nog op deze eh aardbol, volgens mij, ter beschikking van mense, hè

Connie

kijk en zo gauw als wij massaal zegge, nou hoeve wij geen vlees meer te hebbe, dan zou je 't erover kunne gaan hebbe, da je gewoon terug moet gaan nemen

Truus

'k denk wel da varkens emoties hebbe, want as je de moeders van de jonge bigge weghaalt, hè, dan zijn de bigge van streek, dan zijn die biggetjes een dag een beetje stillig en gaan ze in een hoekje op een hoopje bij elkaar ligge

Connie

en de volgende dag, ja, zijn ze da dan wel weer vergeten

Truus

en de moeders hebben da ok, die hebbe daar ok eve een dagje last van eh op dat moment

Connie

maar wij zorge da 't allemaal perfect geregeld is, da 't klimaat goed is,

da 't allemaal probleemloos loopt

Truus

daar ben je zelf ook bij gebaat

Connie

da is ok een van de dinge waar we vroeger wel eens mee lachten, toen onze kindere gebore werde en we de nieuwe stallen aan het bouwe ware, da ze blauwe handen hadde van de kou, want wij hadde nog geen verwarming toen, en 'k zei, das eigenlijk hardstikke mooi; hèn, 'k zeg, dan hejje dalijk 'n stal gebouwd voor die zeuge, die hebben allemaal vloerverwarming, je hebt 'n grote ketel staan om te zorge dat die vloer lekker warm is, en je kindere ligge met blauwe hande in de wieg, ja, ja

Truus

maar da is gewoon hardstikke mooi, as je die biggetjes van een paar uur oud aan da uier ziet liggen, en as ge ziet hoe snel hoe vlug ze da kunne, want die komen uit de baarmoeder, en die beginnen meteen eh stapjes te zette, die gaan op zoek naar dat uier

Connie

das gewoon heel mooi, ja en daar kunde nog wel 's 'n keer voor terug wandelen om das eve eh te kijke, hoe da 't allemaal heel vredig daar ligt

Truus

nou beginne we allemaal in te zien dat de lándbouw anders gaat worden

Connie

hier is vroeger een weggetje tussendoor geweest, maar op een gegeve moment kom er zo'n grote gierton dat ie er onderhand nie meer tussendoor kan, maar zo is die boerderij toch nie gebouwd

Truus

en 'k weet nog da hier 't land met zo'n hele grote maaier, eh 'k weet nie meer hoe da zo'n ding heet, da klaptten ze allemaal uit, rijdt daar een keer over 't land en neemt kwee nie hoeveel meter gras mee

Connie

zeveneneenhalve meter

Truus

de kinderen zaten helemaal te kijke, want die waren wel gewend da d'r gemaaid werd met een tractor, maar nie zoveel meter, je had 't idee dat ie vijf keer rond was gereje, en dat het weiland plat lag

Connie

das de vooruitgang, das in alle takken zo, ook in de varkenshouderij

Truus

maar dan moe je op 'n locatie wonen waar je ruimte hebt en vooruit kunt

Connie

maar 't beleid is: minder dieren en Nederland is te klein

Truus

ach wat, Nederland is te klein, wa wa als de overheid mee ha wille werke hadde we wel iets kunnen regelen

10. Koor

De vreugde van het vreten
is het vechten om het voer
alleen met velen
wordt een varken vet
zo gauw wij zijn geworpen vechten wij
om de voorste, volste tepel
wie verliest maakt minder vlees

Verzet je
als je wordt verdrongen van het voer
bijt, hap, houw met je tanden
ontbloot ze, laat ze klapperen
vlok schuim uit je bek
grommen en grauwen
deel kopslagen uit
beuk met je flanken
je hartslag stijgt
jij krijst zo luid
als een straalvliegtuig
jij zet je poten hoog op het schot
jij kletst het hardst met je kling op het kot
jij wordt de dikste

Maar blijf je verstart in een hoekje staan
je oren rechtop, maar je staart rechthoek
wacht je tot iedereen vrast
je harstslag vertraagd
smal word je
ziek word je
niet deel jij mee
in de energie van het spelen
niet in de euforie van het bol staan van voer
niet in het panische feest van de slacht
jou rest het doffe verdriet van destructie
niet is jouw vlees en jouw vet voor consumptie
niet redt jouw insuline een suikerpatiënt
niet stroomt jouw bloed in een aidspatiënt
niet pompt jouw hartklep zijn bloed door zijn lijf
niet blijft jouw hart in een mens verderkloppen
niet mengt in jouw hart zich zijn en jouw liefde

11. 'k Ben harder geworden, hè

Truus

wij hadde best door kunne boere, maar in 2008 komt 'n investering, in 2008 moet je aan dierwelzijn voldoen, daarom stonde we nu voor de keus, stoppen of zwaar investeren, en ja das as gezin nie meer op te brenge, hè? en Karel is nu nog acceptabel, hem willen ze nog best, maar over zeven, acht jaar, is ie bove de vijftig, dan zoeken ze wel 'n andere, je moet ook reëel zijn in die dingen...

eind december zijn de laatste varkens weggegaan, je zag 't afbouwen, hè, de laatste zeuge weg, de laatste bigge weg, dus je groeit er wel in, je moest elke keer gaan kijken, as ze as ze weer weg was, want anders gaan je nie an het idee wenne, wij hebbe nog luchtfoto's late make van ons bedrijf, zoas 't allemaal nog intact was, kijk, wij zitten hier, das een stuk waar varkens ingezete hebbe, wij hebben alle plekjes gefotografeerd die dan nie meer nie meer en daar ben 'k nou wel heel blij mee, ehm, ja alles is gesloopt, dus al mijn plekjes, snapde, ge denkt, direct heb 'k ok nie meer 't gevoel, dis me nestje, das m'n stekkie, woar 'k altijd zat...

in negenennegentig kwam d'r 'n opkoopregeling, die was verschrikkelijk goed, op 'n gegeven moment begonne de dollartekens bij ons een beetje in de oge te schijne, we hadden al zoveel ellende gehad, zoveel slechte prijze, en de pest, de da we op 'n gegeve moment zeide, wee je wa, we schrijve in, en we zien wel...

maar ja, we leefde da jaar in 'n totaal isolement, want niemand mocht van ons wete dat wij ginge stoppe, want zo gauw als mense in een dorp hore, hé, die wil stoppe, dan bende in ene keer al geen boer meer, nee dan ja dan is 't voorbij, dan zegge ze, oooh maar die wou al zo lang stoppe, da ging al zo lang nie goed, dus we wilde nie hebben dat iemand 't ok maar wist, maar da betekent wel da ge dus een jaar lang in 'n totaal isolement zit, me oe verdriet, me oe zorgen, ge kunt nergens naartoe me oe, nergens, ge moet 't gewoon me z'n tweeën opknappe. maar toen twee maande later kwam d'r 'n brief in de bus en daar stond op da wij nie mee konde doen, 't geld was op, dus toen moeste wij die slag weer terug, toen moeste we weer volop verder gaan boere, hè, we moesten wel door, we konde nie anders...

en in augustus-september vorig jaar begonne ze toch weer te prate, da d'r 'n nieuwe opkoopregeling was, en toen zijn we eerder na gaan denke, toen ware wij dus emotioneel wel voort zover da we konde stoppe, daarom zijn we ook naar Dieme gereje, da we d'r zeker bij waren, bij de eerste, we zijn d'r alletwee klaar voor, zeiden we tegen elkaar, we kijke nie achterom, geen spijt, maar toen wij in Dieme aankwame, toen begonne we al steeds langzamer te lope, me onze papiere, en wij hadden ingeleverd, en we liepe terug naar buite, wij waren alletwee helemaal van de kaart, nou is 't voorbij, ons bedrijf, is 't afgelopen, voorbij, toen hebben we nog 'n tijdje in de auto gezete, da we nie wisten, of we wel an moesten rijde, o we gaan ze terug hale, de papiere, dan blijft 't nog van ons, maar we zijn toch weggerede, en we zijn halverwege ergens gestopt, omda we gewoon nie meer verder

konde rijje, ja 't is net als dade 'n kind achterlaat, ge laat nie alleen 'n kind maar 'n heel leven laat je achter, hè, ge leeft ok in twee verschillende werelde, hè, oe hart leeft nog verder in de boerewereld, maar in feite hoord d'r nie meer bij, nee, ja...

en toen wij hier aan 't slopen ware, dan liepe wij eerst 'n kwartier te huile door de stal, da 't allemaal afgebroke werd, en dan gingde wel weer aan de gang, dan ging 't wel weer, maar 'k ben harder geworde, o ja, wij zijn in deez jaar veul harder geworde dan wij ooit zijn geweest, zoas laatst ok, dee de gemeente moeilijk, want d'r moest een handtekening kome, zonder die handtekening kregde wij geen geld van 't ministerie, die handtekening moest 'r kome, dus ik belde op, en hij zei, ja daar laat ik morge iets over wete, nee zei 'k toen zei 'k nee, 'k wil nou antwoord, 'n half uur heb 'k aan de telefoon gezete, en 'k lie nie los, 'k zei bij men eigen, nou la ik me daar nie gek meer in maken, want 'k gaat er hardstikke onder door, ge wilt iets maar ze werke het gewoon tege, ge bent totaal overgeleverd, kijk wij zijn da nie gewend, das onze natuur nie, vroeger liete wij ons afschepe, en nu blijf 'k gewoon bellen, nu blijf 'k gewoon hange, 'k ben harder geworde...

't zijn aasgieren, de mense die spulle van je kome kope, let op, want ze kome, en ze neme alles weg, 't zijn aasgieren hoor, ze denke, as 'n boer gestopt is, dan kan die ook nie meer denke, dan kan die ook nie meer telle, dus ze proberen alles op de goeiekoopste manier mee te krijge, 't is ne alsof ge nie meer normaal bent, als ge gestopt bent, hier ook, hier kwamen ze dan zaterdags, de eerste keer da hier 'n hele hoop mense kwame, kwam 'k onverwachts thuis, en 'k wist eigenlijk wel dat ze kwame, maar nie me aanhangwagens, nie me veewagens, van alles stond 'r, en iedereen droeg alles maar, deze kan ook wel mee hè Karel, want da doede gij toch niks meer mee, de ene kwam de waterleiding hale, de ander electriciteit, hadde wij kranen aan de muur zitte, die wij nie verkocht hadde, mense liepen er gewoon mee naar buite, name 't gewoon mee, zonder te vrage, ja da moet hier toch allemaal weg, ja ze behandle je 'n bietje as 'n idioot, ja da's onvoorstelbaar, 'k heb liggen brulle door de stal, da ik da zag, dat mense zo met oe omgaan...

12. 'k Ben harder geworden, hè

Connie:

ja, ik ja, ik ben nuchter, nuchter en sterk, ja volgens mij wel, ja 'k denk ik, ja, 'n moment van zwakte... tuurlijk, iedereen denk ik wel, maar, 'k moest wel sterk zijn, hè, Fons is gedeeltelijk arbeidsongeschikt geworden, hij ziet 't eigenlijk helemaal niet meer zitten op het bedrijf, en dan moet 'r gewoon brood op de plank komen, en 't bedrijf was groot genoeg, dus de keus is toen gemaakt da ik meer in 't bedrijf ging doen, nou daar worde wel sterk van, denk ik, want dan leerde ok eh een aantal dinge van je af te zetten en de handen uit de mouwen en gewoon werke, ja...

maar hij kan zijn draai nog nie nie helemaal vinde, nee, da's wel erg moeilijk hoor, kijk as ik nou van achteren kom, en 'k heb een boterham gegete, dan loop ik naar de tuin en ga 'k 'n beetje in de tuin zitten prulle, en dan denk ik, god das ok wel 's hardstikke lekker, om nie per se dit of dat te moete, maar gewoon je bloemetjes te verzorge, en 's even lekker te gaan zitten, van eh ze bekijke 't maar, en dan zie 'k 's avonds daar de zon ondergaan en dan denk ik, 't is nog zo slecht nie. en as hij da nie het, ja da's wel hardstikke moeilijk, hij vergeet hiernaartoe te kome, maar hij moet hier ok maar weer gewoon zijn worteltjes in de grond gaan steke, maar ge kunt, ge kunt, ge hebt toch maar 'n bepaalde hoeveelheid vermoge denk ik om anderen in dinge te helpe, of niet...

misschien misschien heb 'k da ok wel nie goed ingeschat, 'k heb gedacht da zijn arbeidsongeschiktheid da daar de oorzaak van was dat ie 't niet meer kon na de pest, maar 't kan ok 't feit zijn dat ie geen opvolger heeft, dus da zijn zonen nie in zijn voetsporen trede, dan kan evengoed gaan meespeulen, hè, asde op 'n plek gebore bent en ge bent nooit van die plek afgeweest, dan is da natuurlijk wel 'n hele grote stap. da je da in 'n mensenleven kunt meemaken, hè, eeneeneeneeneen opbouwende tijd en een aflopende tijd, 'n bedrijf hoort eigenlijk door te gaan, hè, da hoort eigenlijk nie na een mensenleve te eindige, maar dan zeg 'k tegelijkertijd wel 's tegen 'm, daar moe je ok 'n beetje nuchter in zijn, jouw zonen zijn negenentwintig en toen ze dus op de middelbare school zate, werd al duidelijk da daar geen boer bij zat, dus ge hebt ok al die tijd... maar das wel iets waar ge toch een heel stuk zelf uit moet kome...

'k ben van niemand bang, nee, een tijdje geleje, toen ging 't allemaal weer niet in de varkenshouwerij, toen zei iemand, we zoude naar den haag moeten en een petitie aanbiede, maar als je naar den haag moet, moet je nie gaan zitten zeuren, dan moe je je goeie kleren aantrekken en naar den haag gaan. belt er een de volgende dag uit Rosmalen, ok 'n vrouw, ge moet om twee uur in de trein zitten, want we gaan naar den haag, met nog een vrouw uit groningen een petitie aanbieden. zitten we in den haag in de taxi, vraag ik hoe hedde gij die afspraak met brinkhorst geregeld, zegt ze, nie, gij zegt toch altijd as je naar den haag wil, moe je gewoon gaan...

nou we kome in den haag, bij da ministerie, is daar 'n slagboom,

moeten we eerst maar 's kijken da we daardeur komen. ik zeg in die intercom, we hebben een afspraak met annemarie burger, die kende ik zo'n beetje van de pest. de slagboom ga open, maar in de hal, daar moe je door zo'n poortje, hè, daar moe je wel deur zien te kome, nou wij hebbe daar ne zo lang rondgewinkeld tot die persvoorlichtster kwam, nou da kon nie, hè, maar ik maar zeggen, natuurlijk kan da wel, we gaan nie weg voor we brinkhorst hebbe gesproke, die persvoorlichtster weer weg en toen werde we netjes binnengelaten en een kwartierke later stonde we bij brinkhorst en hebben we netjes ons verhaal gedaan, toen die petitie aangeboden en wij hem gevraagd hoe 't nou moest met ons en de varkenshouwerij, nou hij bleef mooi overal tussenuit, hij dee wel wat voorzetjes, en wij maar vrage, maar hij bleef overal mooi tussenuit, hij moest weg, en toen zijn we bij die ambtenare nog maar eens uit gaan legge wat wij dervan vonde, maar die begriipe 't best, die doen ok gewoon ok hun werk...

13. Koor

Miljoenen miljoenen
zeugen en varkens
in de destructor
vanwege de pest
plus nog miljoenen
doodgespoten
tiendaagse biggen
met éénvijfde verminderd
de varkensstand

Herstructureren
sprak toen de minister
van de rest moet er nog eens
éénvijfde weg
er moet per jaar
aan fosfaat
nog veertien miljoen kilo
weggewerkt worden
wij voeren
varkensplaatsrechten
mestrechten in
duizenden varkensveehouders
moeten verdwijnen

Reconstrueren
sprak de nieuwe minister
wij delen Nederland in
varkensvrij varkensvol
zones gebieden
verdrijf de vermesting
verdroging verzuring
verstanking
ruim nog eens duizenden
varkensveehouders op

Drieduizend varkensveehouders
laten zich opkopen
de varkensveehoudervermindering slaagt
maar niets kan en niemand kan
vermeerdering van varkens voorkomen
miljoenen miljoenen
zeugen en varkens
stierven vanwege de pest
wij zijn weer met evenveel evenveel varkens
als we waren in het jaar voor de pest
wij zijn weer met evenveel evenveel varkens
als we waren in het jaar voor de pest

14. En nou?

Truus

da wij geen varrekens meer hebbe, da's nie zo moeilijk, nee, en da de stalle weg zijn, maar da we me z'n tweeën nie meer same zijn, das 't stuk waar wij 't heul moeilijk mee hebbe, want eerst ware wij achttien jaar lang vierentwintig uur per dag bij elkaar, altijd, altijd ware we bij elkaar, dan zate wij een half uur koffie te drinke, en en dan ging Karel naar achtere, en dan nog liep ik achter 'm an, ooh 'k was da en da vergeten te vertelle, zoveel hadde wij elkaar te vertelle, en nou da Karel nou de hele dag weg is, en ik ben halleve dagen thuis, nou zien wij elkaar bijna nie, en as we nou bij elkaar zijn, hebbe we mekaar niks meer te vertellen, nee, want ja, Karel die vertelt wel over zijn werk, en ik vertel wel over mijn werk, ja, maar 'k weet nie wie wie is daar, of 't zegt me niet zoveel, en als Karel 's nachts thuis is, dan moete we zo nodig samen zijn, hè, de tijd is al zo kort da we samen zijn, dus dan moet 't, en da wordt dan geforceerd, want dan moeten we ook samen, dan moete we ook prate, want straks kan 't al niet meer, oe hoofd is nooit echt leeg, en vervolgens blokkeert 't allemaal, en weet ge nie meer wa ge moet vertellen, en ge hoort of ziet niemand nooit meer, d'r komt niemand meer achterom gereje, en nee, telefoon krijgde nooit meer, dees voorbij, je bent ook niet meer interessant en dat mist bijvoorbeeld de oudste heel erg, die zegt 'nou komt er nooit niemand meer hier', en da 'k ga werken op 'n ander, 't is nie 't werk wa 'k echt wil, 'k wou graag in 'n bloemwinkel, maar daar was op de moment niks, dus nou werrek ik vier halve dage in de thuiszorg, maar 't is weinig verzorging, 't meeste is poetse, terwijl ik ging terug naar de thuiszorg om de verzorging, om de mense, en 'n maand ging ' goed, kreeg ik elke dag wel iemand om te verzorgen, maar 't werd steeds minder, en nou zit 'k weer helemaal op het poetsen, en of ik nou hard schrob of zacht schrob, d'r zit voor mijn niks in, dat blijf ik dus ok nie doen, want eerst wade zelfstandig, d'r was altijd was altijd iets te verbeteren in de stalle, da was altijd zelf beslissingen nemen, me alles, en nou geven andere mense mijn opdracht, en dan zit 'k tege de stad an, hè, as ge iets open zet, wat ge hoort is niks as auto's, en uitlaatgasse. en dan ben 'k thuis, nou, dan hoef 'k ook echt geen mens om me heen, gewoon de rust, gewoon die vogels, ja die hoorde nou veel beter, hè, eerst hadde we hier die ventilators die altijd zoemde, ja stilte, hè, echte stilte

Connie

't leukste werk is de verzorging van die kleine biggetjes, hè, zo gauw as die bigge vijftwintig kilo zijn, dan kank ze ook nie meer optille, dan vink ze te groot worde, met vijftwintig kilo gaan ze naar een mesterij, 't werk is ok saai, hè, met vleesvarkens, ge zorgt da ze goed voer hebbe, ge zorgt da ze goed water hebbe, ge zorgt da ze ventilatie hebbe, ge controleert ze en dan moete ze maar gewoon groeie groeie groeie groeie, tot ze zwaar genoeg zijn om te verkope en dan gaan ze d'r uit en dan moetde schoonmaken en dan beginde weer opnieuw...

wij zijn vermeerderaars, hè, wij maken van één varken meer varkens, 't is gewoon leuker om te zien asde die kleine biggetjes door die hokjes ziet eh ziet speule, en ge kunt wel zegge 't is werk, maar ge werkt wel met levend materiaal, hè, ge kunt in die stallen ok wel pallets in elkaar gaan staan te timmeren en zo, das ook werk, maar een boer is net iets meer dan alleen maar werk, das das een manier van leven, hè...

Truus

Karel en ik, wij wete geeneen van tweeën meer, hoe da wij moeten leven. nee, wij leve wel, ja, wij werke wel, ja, we staan 's morgens op, ja, maar ehm nee, zo'n doel as wij eerst hadde, hebbe wij niet meer, dees weg, ja, ge leeft, maar as wij nou terugkijke naar 't afgelope jaar, wete wij zelf al nie meer wa wij meegemaakt hebbe waar we blij om zijn geweest, wij zitten al 'n jaar of langer, da wij gewoon nie kunne geniete, omda wij ons nog nie los gemaakt hebbe van 't verdriet wa wij gehad hebben, en ja, Karel die kon eurst nooit nooit huilen, want dan hield ie zijn eigen groot, geen tranen, nergens nie, nooit nie, maar laatst vroeg zijn schoonbroer, hoe da nou ging op z'n werk, en Karel begon spontaan te huilen. ikke nie, ik doe da nie, ik ben sterrek, maar Karel wel, de eurste keer dat ie zo hard huilde, zeg maar, daar schrok ik nog wel van, en nou doet ie dat heul vaak, gewoon ok bij andere mensen, das toch gewoon 't verdriet er nie meer bij te horen, bij 'n bepaalde groep, want ge hoort nie meer bij de boere, maar ge hoort ook nie bij de burgers, want da kende nie, da leven kende niet...

in 't weekend wete we gewoon nie wat wij me onze tijd moete, in 't weekend lope wij tege de muren omhoog, alletwee, wij zijn blij da 't maandagmorge is, da de normale week weer begint...

daar worde hemaal gek van, van 't boerenleven, as ge daarmee stopt, dan stopt heel oe leven, dat zit verweven inininininin de varkens, en de varkens weer in ons leven, as da wordt doorgeknipt, worde stuurloos, hè, we vallen alletwee van de dag in de dag, alle kracht die wij nog hebbe, die hebbe we nodig om ons eigen in leve te houden, en daar houdt 't mee op, we leven wel, maar 't doel is weg, 'n heel end weg, waar moet je da uit halen, ik ga naar de winkel, maar dan wee'k nie meer wa'k er kwam doen, wij hebbe in negentig de koeie opgeruimd, en toen hebbe wij 'n hele grote nieuwe stal gezet, da was 't doel, om daar 'n winstgevend bedrijf van te make, en d'r dag en nacht mee bezig te zijn, bij wijze van spreke, en da hebbe we ok gedaan, maar we hebbe gevochte tege de bierkaai, we hebbe tien jaar gevochte, tege regels, tege prijzen, tege ziektes, tien jaar hebbe we gevochte en gevochte, en we zijn d'r geen stap verder mee gekome, uiteindelijk zijn we hemaal terug bij af, bij hemaal niks, en we moete van niks moete wij weer iets op gaan bouwen, maar wa? iedereen laat oe los, alleen de kinderen houwe oe wel op pad, daar moete wel voor verder, alleen de oudste, ja die andere die praten, hè, maar die oudste die zeg niks, dè meske, die was bijna nie meer thuis, die was overal naartoe, die zè niks meer hier thuis, ja, die at hier en daar was 't mee gedaan, en in enen keer zagen Karel en ik, dat goj niet goed hier, as wij dit zo late gaan, as den ene doar naartoe vliegt, en den andere doar, en we zijn nie meer

bij mekaar, dan hebben we helemaal geen houvast meer...

Connie

ik ga nie stoppe. waarom? as ge da toch dertig jaar goed gekund heb, ge heb er een hoop kennis in opgebouwd, waarom zoude dan stoppen? wij zijn in 1967 getrouwd, we hadde 'n heel klein bedrieffje, 'n beetje koeie, beetje kippe, beetje varkens, en 'n beetje grond, en ondertusse krijde kindere, en die moete dan wel ete en drinke, dus ge denkt bij oezelf, we moete 'n beetje groter groeie, en toen zijn we dus varkens gaan houde, nou da ging eigenlijk best goed, konde we goed de kost mee verdiene, ondertusse zijn de kindere allemaal volwasse, hebbe ze allemaal kunne studere wat ze wilde, dan kan je mij niet zomaar met me vijftig, want 'k ben vijftig nu, kunt zegge, nou stop d'r maar 's mee, ga maar 's kijke of da ge aan oe pensioen kan kome...

waarom twijfelt nou iedereen op dit moment, daar snap ik eigenlijk niks van, waarom wille ze nou allemaal stoppe? volgens mij wordt 't aangeproat hoor, we zijn ons zelfvertrouwen kwijt in de varkenshouwerij, ge hoort van mense die net vijf jaar geleje 'n bedrieff gekocht hebbe, die nu zegge ja, 'k denk da 'k maar stop, 'k denk da 'k maar aan de opkoopregeling meedoe, maar waarom bende dan begonnen, waarom hebbe dan vijf jaar geleje da bedrieff gekocht, was dan in loondienst gegaan...

't is met alle investeringen zo, da ge een bepaalde tijd heb da ge die dingen afschrijft, hè, in de tussentijd worde die dingen aangepast of gewijzigd, das met alles, ze veranderen auto's, ze veranderen huizen, alles verandert regelmatig, en ge hebt 'n bepaald systeem, en na die afschrijvingstermijn moede normaal gesproken in een onderneming weer voldoende gereserveerd hebben om dat spul te vervangen, voor 't nieuwe systeem. en die wettelijke eisen worden altijd gekoppeld an die vervangingstermijn, vroeger stonden de zeugen die drachtig ware allemaal in 'n rijtje aan 'n bakje aan 'n band, op de buik, en vanaf vierentachtig hebbe ze gezegd, da die vervangen moeste worde, zo gauw as die bande verslete ware, dan moeste die zeuge nie meer an die bande staan, dan moeste ze allemaal 'n eige hokje hebbe, maar dan blijkt na twaalf jaar dus nog 'n aantal mense te roepen dat ze da nie kunnen, nee, maar d'r is 'n afschrijvingstermijn van zoveel tijd, dan hebbe ze het economisch verkeerd gedaan, dus as ze zegge dat ze dus tweeduzendacht nie kunnen hale, dan geloof ik daar dus niks van...

Truus

de boerenstand is altijd verdeeld geweest, de koeieboere zijn veul arroganter tegenover de varkensboeren, want die voelde d'r eigen boven, das me da mestprobleem ok, varkensboere hebben een groter probleem, want die hebbe minder land, dus die koeienboere willen er heul veul geld veur hebbe, voor da land, dus de boerenstand is niet hemaal gelijk verdeeld, de voarkensboere zijn de lotste jare wel heel erg lamgeslage, dus in opstand kome, ge bent gewoon hardstikke moe van 't vechte, van steeds weer opnieuw, en op een gegeven moment

lot ge 't eigenlijk allemaal een bietje over oe heen kome...

Connie

die vlekke, ja, dat is 'n huidziekte, psoriasis, ja, ik heb 't as er zoveel stress is, dan pffft... ja, 'k was vijftien, 'n neef was toen verongelukt, 'n heel goeie vriend, m'n moeder kreeg 'n hersebloeding, en 'k heb zelf 'n ongeluk gehad, en in ene keer pats, kwam 't, hè, was 't er, op m'n elleboge en m'n rug... nou heb 'k 't op heel veel plekken, ja en in de winter goat 't goed, dan kan 'k 't verbergen, hè, maar in de zomer kan ik da nie...

Truus

'k denk dattet te vergelijke is met 'n boom, voor mij dan hè, d'r zitten wortels, die kronkele overal, die die zitte hier, maar gaat 's 'n boom die zo lekker geworteld is, en mooie blaadjes, gaat die is verplante, zet 'm 's op 'n ander plekje, kan ie daar wennen, is ie daar gelukkig...

Connie

de eerste jare da'k 't bedrijf deed als vrouw, hè, ha'k wel 's 't gevoel da 'k wou vluchten, dan bende in die stallen bezig, ge ziet weinig mense, alleen maar die je komen adviseren eh in je bedrijfsvoering, dan ha'k toch wel 's 't gevoel, nou nou moe 'k eve onder de douche en eve gewoon boodschappe doen, eve de wereld in kome, onder de mensen...

dus 't kan ook wel 's beklemmend zijn, hoor, as je dus niks ziet as dieren heul de dag, nee ge moet wel iets meer hebben. naah, dan heb ik de tuin, en hier wordt nooit meer gebouwd, ze zijn allemaal natuurgebied aan 't creëren daarachter, ja dan zeg ik tegen Fons, we moeten nog een stukje grond hierachter kopen, want ja, die mais das natuurlijk niks hè, nee da wordt zo hoog zometeen, dan kunder niet meer overheen kijken. dus toen dacht ie al da'k da serieus meende, da'k da hele blok wou kopen, maar toen zei de boekhouder, die was d'r bij, da hoeft helemaal niet hoor, doe je gewoon met 'n rugspuit me vergif, spuit je gewoon je uitzichtbaantje. natuurlijk hoef ik da stuk grond nie te hebbe, maar 't zou wel prachtig zijn as daar 'n laag produkt zit, en dan nog in rechte lijntjes hè, in lijn van me vijver, want 'k hou wel van netjes, mooi, hè, die waterlelies, heb 'k van me dochter gekregen, ja ik ben dik tevreden wel...

Truus

maar die boom wordt nie verplant naar een ander stukje, waar die verder groeit, ik gaat hier niet weg en ergens anders verder met varkens houde, die boom is hier afgezaagd, die valt om, 't is gedaan, zo moede da zien...

Einde